

Εισαγωγή στην Τυπολογία των Κτιρίων

Εκδόσεις Έδρας Κτιριολογίας Π.Σ.

Α.Π.Θ., 1975

Περίληψη

Κτιριολογία ονομάζεται ο επιστημονικός κλάδος που μελετά συστηματικά τους υφιστάμενους τύπους κτιρίων. Ειδικότερα προσπαθεί να κατανοήσει και να περιγράψει τις κατηγορίες, τα είδη και τους τύπους κτιρίων που υπάρχουν σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό ή/και γεωγραφικό χώρο, να ερμηνεύσει γιατί τα κτίρια αυτά είναι όπως είναι και όχι διαφορετικά και να συστηματοποιήσει κριτήρια για την ποιοτική τους αξιολόγηση.

Συνεπώς η Κτιριολογία είναι ένας τυπικά αναλυτικός επιστημονικός κλάδος, ο οποίος μαζί με άλλους αντίστοιχους (π.χ. δομική μηχανική, ιστορία αρχιτεκτονικής, παραστατική γεωμετρία) προσφέρει δεδομένα, τα οποία χρησιμοποιεί στην συνθετική του φάση ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός.

Όταν η Κτιριολογία προχωρήσει και στη διατύπωση κτιριολογικών προτύπων (στάνταρτς), ή στην αξιολόγηση σειράς κτιριακών τύπων με προτάσεις για την βελτίωσή τους, ή σε θέματα αρχιτεκτονικού προγραμματισμού, εισέρχεται ασφαλώς στην ενδιάμεση περιοχή μεταξύ αναλυτικής επιστήμης και εφαρμοσμένου σχεδιασμού, η οποία μπορεί να ονομαστεί είτε εφαρμοσμένη επιστήμη είτε θεωρητικός σχεδιασμός.

Βασικά μεθοδολογικά χαρακτηριστικά της Κτιριολογίας:

Προϋπόθεση για την συγκριτική μελέτη των υφιστάμενων κτιρίων είναι η διάκρισή τους σε ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά. Η διάκριση αυτή γίνεται συνήθως σε τρία επίπεδα, στο επίπεδο της κατηγορίας, του είδους και του τύπου κτιρίου, όπου η κτιριακή κατηγορία αντιστοιχεί σε μία μεγάλη κατηγορία ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (π.χ. «εκπαίδευση - εκπαιδευτικά κτίρια» ή «παρουσίαση συλλογών - μουσεία»), το είδος αντιστοιχεί σε μία υποκατηγορία των δραστηριοτήτων αυτών (π.χ. «προσχολική εκπαίδευση - νηπιαγωγεία» ή «συλλογή και προβολή εθνικής τέχνης - εθνικές πινακοθήκες»), ενώ ο κτιριακός τύπος αντιστοιχεί σε μία τυπική αρχιτεκτονική λύση ενός τέτοιου είδους κτιρίου (π.χ. «μονώροφο κτίσμα + γραμμική διάταξη αιθουσών + αμφίπλευρος φωτισμός» ή « γραμμική διάταξη εκθεσιακών χώρων + συμπληγής κτιριακός όγκος»).

Σημειώνεται ότι τα διακριτικά κριτήρια για τα δύο πρώτα επίπεδα είναι η θεσμική-διοικητική οργάνωση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων από το κοινωνικό σύνολο, ενώ τα κριτήρια για την τυπολόγηση στο τρίτο, το καθαρό αρχιτεκτονικό επίπεδο, αναφέρονται στα κυριότερα κοινά χωρο-λειτουργικά χαρακτηριστικά των διαφόρων αρχιτεκτονικών λύσεων, που έχουν προκύψει από τον σχεδιασμό των κτιρίων ενός συγκεκριμένου είδους.

Από τα παραπάνω ήδη φαίνεται ότι η βασική λογική που βρίσκεται πίσω από την μέθοδο της Κτιριολογίας είναι, κατά την άποψη πάντα του συγγραφέα, η ομαδοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών και δραστηριοτήτων ενός οργανωμένου κοινωνικού συνόλου, σε συνδυασμό με την παράλληλη τυποποίηση τόσο της διαδικασίας σχεδιασμού όσο και των προϊόντων του σχεδιασμού στο ίδιο κοινωνικό σύνολο και στην ίδια ιστορική περίοδο. Δηλαδή η μέθοδος της Κτιριολογίας βασίζεται στην αποδοχή της κοινωνικά προσδιορισμένης και νομοτελειακά αναγκαστικής αντιστοιχίας μεταξύ κοινωνικής οργάνωσης και χωρικής οργάνωσης. Αναλυτικότερα, η κοινωνική-ιστορική-λειτουργική αυτή προσέγγιση, έχει το εξής σκεπτικό, που βρίσκεται στην βάση των μεθοδολογικών επιλογών της:

Η κοινωνική πρακτική κάθε οργανωμένου κοινωνικού συνόλου εκφράζεται σε τυπικές ατομικές ή συλλογικές δραστηριότητες, που εκτυλίσσονται στον χώρο (π.χ. κατοικίες > χώρος κατοικίας, συλλογή και έκθεση έργων τέχνης > εκθεσιακός χώρος κ.ο.κ.). Εφόσον αυτές επικρατήσουν ως αναγνωρισμένες κοινωνικές ανάγκες, διαμορφώνουν τυπικές απαιτήσεις, τυπικές διατυπώσεις προβλημάτων, που πρέπει να λυθούν με την δημιουργία κατάλληλου χώρου που θα στεγάζει τις ανάγκες αυτές. Αυτό πάλι δημιουργεί κοινές βάσεις για την πραγματοποίηση παρόμοιων διαδικασιών σχεδιασμού, αφού κι αυτές εκτυλίσσονται στο ίδιο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Έτσι διαδικασίες σχεδιασμού, πραγματοποιημένες από διαφορετικά άτομα, καταλήγουν σε χωρολειτουργικά ομοειδείς σχεδιαστικές προτάσεις, δηλαδή σε ομοιότυπες, ως προς την γενική λειτουργική τους διάρθρωση, κτίρια.

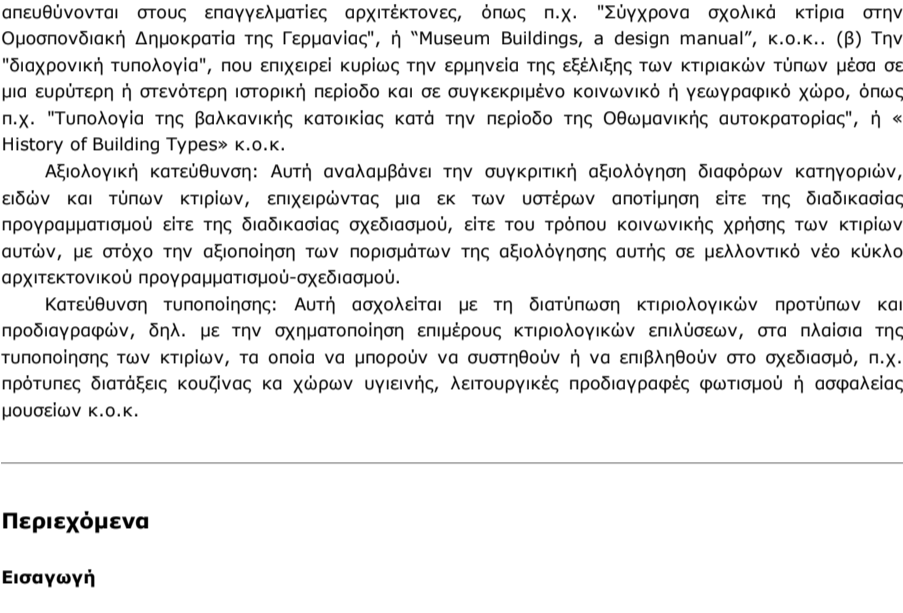
Έτσι π.χ. οι πρωτόγονες κοινωνίες (με την έννοια της απλούστερης κοινωνικής δομής) χαρακτηρίζονται από μικρή διαφοροποίηση αυτών των κοινωνικών αναγκών, των οποίων η κάλυψη συνεντάσσεται στην δημιουργία κατασκευασμένου χώρου. Για παράδειγμα στην Αγγλία του 19ου αιώνα, χώρα που πρώτα πραγματοποιήθηκε η βιομηχανική επανάσταση, υπάρχουν: (α) Πολλές κατηγορίες κτιρίων (κτίρια κατοικίας, βιομηχανίας, διοίκησης, υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης, πολιτισμού κλπ.), (β) Περισσότερα είδη κτιρίων σε κάθε κατηγορία (π.χ. από σχολείο βασικής εκπαίδευσης μέχρι πανεπιστήμιο, από μουσείο τέχνης μέχρι μουσείο φυσικής ιστορίας) και (γ) Περισσότεροι τύποι κτιρίων σε κάθε είδος κτιρίων (π.χ. στην περίπτωση της κατοικίας, πολυώροφος στενομέτωπος εν σειρά, ή πλατυμέτωπος εν σειρά τύπος μεγαλαστικής κατοικίας, διώροφος στενομέτωπος εν σειρά, ή πλατυμέτωπος εν σειρά τύπος εργατικής κατοικίας, κ.ο.κ.).

Από την παραπάνω βασική συλλογιστική προκύπτει και η εσωτερική διάρθρωση και μεθοδολογία της Κτιριολογίας:

Περιγραφική-ερμηνευτική κατεύθυνση: Αυτή διακρίνεται σε δύο προσεγγίσεις: (α) Την "συγχρονική τυπολογία", που επιχειρεί κυρίως την περιγραφή, δηλαδή την αναγνώριση, κατάταξη, ανάλυση κλπ, των τύπων κτιρίων που υπάρχουν σε μία δεδομένη ιστορική περίοδο και σε έναν δεδομένο κοινωνικό ή γεωγραφικό χώρο. Σε αυτήν ανήκουν π.χ. και τα συνήθη συστηματικά βοηθήματα σχεδιασμού, που απευθύνονται στους επαγγελματίες αρχιτέκτονες, όπως π.χ. "Σύγχρονα σχολικά κτίρια στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας", ή "Museum Buildings, a design manual", κ.ο.κ.. (β) Την "διαχρονική τυπολογία", που επιχειρεί κυρίως την ερμηνεία της εξέλιξης των κτιριακών τύπων μέσα σε μια ευρύτερη ή στενότερη ιστορική περίοδο και σε συγκεκριμένο κοινωνικό ή γεωγραφικό χώρο, όπως π.χ. "Τυπολογία της βαλκανικής κατοικίας κατά την περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας", ή «History of Building Types» κ.ο.κ.

Αξιολογική κατεύθυνση: Αυτή αναλαμβάνει την συγκριτική αξιολόγηση διαφόρων κατηγοριών, ειδών και τύπων κτιρίων, επιχειρώντας μια εκ των υστέρων αποτίμηση είτε της διαδικασίας προγραμματισμού είτε της διαδικασίας σχεδιασμού, είτε του τρόπου κοινωνικής χρήσης των κτιρίων αυτών, με στόχο την αξιοποίηση των πορισμάτων της αξιολόγησης αυτής σε μελλοντικό νέο κύκλο αρχιτεκτονικού προγραμματισμού-σχεδιασμού.

Κατεύθυνση τυποποίησης: Αυτή ασχολείται με τη διατύπωση κτιριολογικών προτύπων και προδιαγραφών, δηλ. με την σχηματοποίηση επιμέρους κτιριολογικών επιλύσεων, στα πλαίσια της τυποποίησης των κτιρίων, τα οποία να μπορούν να συστηθούν ή να επιβληθούν στο σχεδιασμό, π.χ. πρότυπες διατάξεις κουζίνας κα χώρων υγιεινής, λειτουργικές προδιαγραφές φωτισμού ή ασφαλείας μουσείων κ.ο.κ.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

1.0 Περιεχόμενο της τυπολογίας των κτιρίων

- 1.1 Διευκρινίσεις και ορισμοί
- 1.2 Κοινωνικές ανάγκες και κτιριακοί τύποι

2.0 Σκοπιμότητα της τυπολογίας των κτιρίων

3.0 Μέθοδος της τυπολογίας των κτιρίων

- 3.1 Συγχρονική τυπολογία
  - 3.1.1 Γενική ταξινόμηση
  - 3.1.2 Ενόητες μελέτες
    - Α. Μελέτη της κοινωνικής ανάγκης που αντιστοιχεί σε μια κατηγορία κτιρίων
    - Β. Μελέτη του τρόπου καλύψεως της κοινωνικής ανάγκης, που αντιστοιχεί σε μια κατηγορία κτιρίων, από το κοινωνικό σύνολο...
    - Γ. Μελέτης της τυπολογίας των κτισμάτων

- 3.2 Διαχρονική τυπολογία
  - 3.2.1 Ιστορική μεσοκλίμακα
  - 3.2.2 Ιστορική μικροκλίμακα

Βιβλιογραφία

Πηγές εικονογραφικού υλικού

